

DE ENTE SUPERNATURALI
Supplementum Schematicum

THESES 1 - a :

Existit creata communicatio divinae naturae, seu principium creatum, proportionatum et remotum quo creature insunt operationes quibus attingitur Deus uti in se est.

Scopus:

1) Colliguntur veritates ex tractatibus de Verbo Incarnato, de Gratis Habituali, de Virtutibus Infusis, de Deo Fine Ultimo.

2) Quae veritates collectae in unum ordinem rediguntur sub ratione communicationis divinae naturae.

Quare materialiter thesis nihil asserit quod alibi non tractetur et probetur; sed formaliter sumpta thesis addit ordinationem materiae aliunde derivatae.

Notiones quaedam praeviae:

natura: Substantia prout est principium remotum operationum.

substantia: id cui competit esse per se
essentia simpliciter dicta.

Haec definitio est accuratior: "per se" dicit habitudinem alicuius ad se ipsum, ideoque est relatio rationis tantum (vol., C.Gent., I, 25, fin); essentiae simpliciter dictae opponitur essentia secundum quid, seu accidentis ontologici quod habet quidem essentiam et "quod quid est" non perfecte sed cum ordine ad aliud in quo est.

operatio: actus secundus.

est notio primitiva, ideoque per exempla tantum exponi potest, puta, moveri, lucere, sentire, intelligere, velle.

principium: id quod est primum in aliquo ordine. Maxime ordo essendi seu quoad se (substantia); ordo cognoscendi seu quoad nos (operatio quam experimur).

proportio: paritas habitudinum

v.g., sicut A secundum habet ad B, ita C secundum habet ad D.

proportio naturae: paritas habitudinum inter substantiam et esse, potentias accidentales et operationes.

Haec naturae proportio declarari solet per varia effata:

- 1) Potentiae accidentales profluunt ex substantia;
- 2) Operari sequitur esse;
- 3) Esse recipitur in substantia et ab ea limitatur;
- 4) Operatio recipitur in potentia accidentali et per eam limitatur.

Metaphysica expositio huius proportionis habetur in tractatu de angelis, Sum. Theol., I, q. 54, aa. 1-3.

Sine hac naturae proportione non potuissomus ex operationibus concludere ad existentiam et differentiam potentiarum (voluntas, intellectus possibilis, intellectus agens, etc.) neque ad existentiam et differentiam animae humanae et animae beluinae, neque ad illius spiritualitatem et huius materialitatem, etc. Proportio enim naturae est ipsius naturae obiectiva intelligibilitas.

Termini:

existit: vere asseritur esse a parte rei
sive ad modum veritatis particularis, uti unio hypostatica, sive

2.

ad modum veritatis generalis, uti de oeconomia salutis.

creata: ens finitum et contingens.

communicatio: id quo commune fit quod secus esset proprium (non commune).

divina: pertinens ad actum purum, Deum unum et trinum.

proportionatum: secundum legem proportionis naturae.

remotum: remotum est principium ex quo profluunt principia proxima in quibus ipsae operationes recipiuntur.

attingere: habitudo actus ad obiectum.

Deus uti in se est: actus purus et infinitus qua talis opponitur Deo uti ad extra imitari potest, et ideo dicit rationem quae creaturae inesse vel creatura esse non potest.

Quid sit creata communicatio divinæ naturæ.

Uti in ipsa enuntiatione declaratur, creata communicatio divinæ naturæ est principium creatum, proportionatum et remotum quo creaturæ insunt operationes quibus attingitur ipse Deus uti in se est. Ad cuius plenioram intelligentiam exponemus 1) quoniam sint operationes quibus attingitur ipse Deus uti in se est, 2) cuoniam iure suo vindicantur operationes eiusmodi, 3) in quibusnam etiam inveniuntur, 4) quemadmodum ex ipsis operationibus ad communicationem creatam divinæ naturæ concludatur, et 5) quid sit increata communicatio divinæ naturæ.

1) Duæ sunt operationes quibus attingitur ipse Deus uti in se est; in intellectu, visio beatifica; in voluntate, actus caritatis.

Beatus enim intuitive et immediate videt ipsum Deum uti in se est; videt Deum et non creaturam quamdam; videt Deum totum, ctsi non totaliter sive ea perfectione qua Deus se ipsum cognoscit. Vnde, De Deo Fine Ultimo, De Deo Uno.

Poeratus etiam amat quod intellectu apprehendit; amat ergo ipsum Deum uti in se est; et quidem amat non propter propriam utilitatem vel delectationem sed propter bonitatem ipsius Dei obiectivam, nam amat Deum sicut amicus amicum.

Præterea, eadem specificè est charitas viac et patriac, testante Paulo "Charitas numquam excidit" (1 Cor 13,8; vide Sum. Theol., I-II, q.68, a.6).

2) Christus Dominus, Deus simul et homo, isquoc solus iure sibi vindicat eiusmodi operationes.

Nam sine beatifica visione Christus ut homo non cognosceret se ipsum qua Deum prout Deus est Deus. Pariter sine caritate Christus ut homo a Christo ut Deo divideretur quoad voluntatem. Operari sequitur esse: qui est homo etiam est Deus, et quidem non imitatio quacdam Dei sed ipse Deus infinitus; ex "esse Deum" sequitur cognoscere et amare Deum prout in se est.

Alius vero nemo praeter Christum est Deus simul et homo, vel Deus simul et angelus; cum nemo aliud habet "esse Deum", nemo aliud sibi iure vindicat cognoscere et amare Deum uti in se est.

3) Etiam inveniuntur eiusmodi operationes, quoad visionem et caritatem in beatis angelis et hominibus, quoad caritatem tantum in protoparentibus ante peccatum, in viatoribus iustificatis, in animabus purgatorio detentis.

Quibus omnibus insunt hac operationes, non iure quodam sed gratis; aliter tamen et aliter. Unde distinguntur:

Gratia Dei quae collata est angelis et protoparentibus.

Gratia Redemptoris quae confortur post Adac peccatum et intuitu meritorum Christi redemptoris.

Quae divisio est extrinseca: fundatur enim in subiecto recipiente et non in ipso dono quod recipitur.

Gratia Christi dici potest vel gratia Dei vel gratia redemptoris: nam Christus est Deus, in quo omnia constant (Col. 1. 17); et Christus est exemplar omnium quibus insunt hae operationes.

4) Ex naturae proportione concluditur ad creatam communicationem naturae divinae.

Si bos intelligeret et vollet, non solum diceret cum habere intelligere et volle sed etiam intellectum possibilem et voluntatem; unde ulterius colligeret corpus bovinum informari anima intellectiva.

Pariter, quibus insunt operationes quibus attingitur ipse Deus uti in se est, eisdem insunt non solum principia proxima harum operationum, nempe, lumen gloriae et habitum caritatis, sed etiam principium proportionatum remotum earumdem operationum; quod principium est id quod dicimus communicationem naturae divinae, et cum sit contingens, etiam necesse est ut sit finitum et creatum.

Quod tamen principium est duplex: aliud principale, aliud secundarium.

Principale est unio hypostatica, seu gratia unionis, quo hic homo, DNI, vere et realiter est Deus. Non enim vacuum nomen sufficit sed objectiva realitas requiritur ut hic homo vere dicatur Deus; quae realitas, cum sit contingens, etiam est creatum quid atque finitum.

Secundarium est gratia sanctificans seu habitualis, qua sumus filii Dei, consortes divinae naturae, iusti, amici Dei, etc. Vide de gratia habituali et DB 799 s.

5) Praeter creatas communicationes divinae naturae, etiam existunt in-creatae communicationes duae. Pater Filio, Pater et Filius Spiritui sancto communicant divinam naturam.

Quae communicationes sunt aeternae, necessariae, et inveniatae. In-creatae sunt, nam realiter identificantur cum processionibus divinis, quae realiter identificantur cum relationibus divinis ad intra, quae realiter identificantur cum essentia divina, quae realiter identificantur cum esse divino increato. Vide de Deo Trino.

Quid in nobis sit creata communicatio divinae naturae.

Materialiter substantia et natura sunt eadem; formaliter natura differt a substantia in quantum natura est substantia non qua substantia sed qua principium proportionatum et remotum relate ad operationes.

Pariter, habetur materialis identitas et formalis diversitas inter gratiam sanctificantem et creatam in nobis communicationem divinae naturae. Hacc enim communicatio est gratia sanctificans non qua talis sed in quantum est principium proportionatum et remotum relate ad operationes quibus attingitur Deus uti in se est.

Quare, quaestio disputata, utrum nempe realiter gratia sanctificans a habitu caritatis distinguatur, afficit non substantiam sed modalitatem ordinationis in hoc tractatu: non afficit substantiam doctrinæ, nam omnes scholæ catholicae admittunt creatam communicationem divinae naturae; afficit modalitatem ordinationis, quia aliter alii intelligibilem materiae ordinationem exponunt.

4.

Adversarii:

Vide theses quae directe agunt de unione hypostatica, visione beatifica, caritate, gratia sanctificante.

Qualificatio:

1. Materialiter spectata, thesis sequitur qualificationem datam in singulis thesibus de unione hypostatica, visione beatifica, caritate, gratia sanctificante.

2. Formaliter spectata, thesis est ordinatio huius materiae scdm analogiam naturae et scdm nexum mysteriorum inter se, et sic sequitur doctrinam Vaticani, DB 1796.

3. Analogia naturae quae adhibetur est dicta "proportio naturae" inter substantiam et esse, potentias accidentales et operationes.

Omnino admittenda est quadam naturae proportio: secus quis non satisfaceret definitionibus ecclesiacis de anima ut forma corporis, ut immortali, etc., DB 481, 738.

Illa proportio quae in thesi adhibetur est ad mentem D. Thomae cuius doctrinae, methodo, principiis inhaerere iubemur.

4. Nexus mysteriorum inter se qui adhibetur, est scdm notionem communicationis quae invenitur in ipsa SS. Trinitate, in assumptione naturae humanae a Verbo divino, in vita nobis palmitibus gratis data ab eo qui dixit, Ego sum vitis, vos palmites.

Probatio:

1. Ex. SScr., 2 Petr. 1,4: "ut per haec efficiamini divinae consortes naturae."

Saltem verbotonus hic textus idem dicit quod thesis inquantum asserit communicationem (κοινωνία) divinae naturae.

Sed etiam re idem dicit, spectatis quac in evengeliis et epistolis inveniuntur de vita per Xum, in Xto, de caritate Dei, infusa in cordibus nostris, de futura Dei cognitione.

Quod confirmatur ex interpretatione PP qui saep loquuntur de quadam nostrum deificatione. Vide RJ series 358.

2. Haec divinae naturae communicatio est creata, ex eodem constat: non enim "efficimur" sine quadam mutatione; quac est ens contingens et finitum et ideo creatum sensu thesos. Accedit consensus TT. et definitio Tridentian, DB 799, 821.

3. In hac creata communicatione divinae naturae distinguendum est inter operationes quasdam divini ordinis (visionem et caritatem) et carumdem operationum principia cum proxima tum remota.

Nam intelligentia theologia est scdm analogiam naturae (DB 1796).

Sicut ergo philosophus determinat homini inesse non solum actus intelligendi sed etiam intellectum possibilem, animam intellectivam, et animam per se subsistentem, pariter theologus non solum ponit in iusto caritatem et in beato visionem, sed etiam habitum caritatis, lumen gloriae, et horum remotum principium, gratiam sanctificantem.

Obiicitor:

1. Thesis inutiliter ponitur: nihil enim asserit quod alibi non melius tractetur et clarius demonstretur.

Resp. Thesis materialiter spectata, C; formaliter spectata, N.

Prius enim oportet colligere et ordinare entia quae proprietatem supernaturalitatis habent quam ipsam hanc proprietatem investigare.

2. Thesis ponit fundamentum labile ad investigationem supernaturalitatis.

Ponit enim creatam communicationem divinae naturae, principaliter in Xto per unionem hypostaticam, secundario in iustis per gratiam sanctificantem. Sed utrumque est merum placitum cuiusdam scholae, neque plus quam probabile. Scotus enim et Tiphanus aestimant unionem hypostaticam non esse realitatem sed potius negationem. Scotus negat gratiam sanctificantem esse aliam realiter quam habitum caritatis.

Rosp. Ponit fundamentum cum debili censura theologica, C; ponit fundamentum labile, N.

Censura theologica fundatur in clara et aperta connectione revelatis cum veritatibus; signum eiusmodi connectionis est consensus theologorum, quasi non possent theologi consentire nisi clarissima et apertissima esset connectio.

Scientia theologica est intelligibilis ordinatio veritatum revelatarum; sapientis autem est ordinare; quare ad scientiam theologicam plus valet unus vere sapiens quam sescenti minus sapientes.

Practerea, oppositio scholarum hac in re non in eo consistit quod alia affirmat et alia negat creatam communicationem divinae naturae; omnis schola hoc affirms. Oppositio in eo est quod alia schola aliter ipsam naturam eiusque analogiam concipit, et alia aliter; quod non afficit fundamentum investigationis supernaturalitatis sed modum ordinandi intelligibilior entia supernaturalia.

THEISIS 2-a -:

Haec creata divinae naturae communicatio non solum naturae humanae sed etiam cuiuslibet finitae substantiae proportionem excedit ideoque est supernaturalis simpliciter.

Scopus:

Stabilitur proprietas fundamentalis quae in creata communicatione divinae naturae elucet. Haec proprietas fiet regula et fons cacterorum omnium quae in hoc tractatu sunt dicenda.

Notiones praeviac:

naturale: quod iacet intra naturae proportionem

quod ad naturam pertinet sive constitutive, sive consecutive sive exigitive.

Stricte constituitur natura per substantiam (forma pura in angelis, forma substantialis cum materia in materialibus).

Lato constituitur natura per substantiam, esse substantiam sequens, et accidentia quae ex substantia profluunt.

Consequitur naturam principaliter finis, qui est operatio vel operationum complexus, secundario vero ea quae in subiecto recipiuntur in ordine ad finem vel ex fine adepto.

Exiguntur a natura conditiones extrinsecae cum tunc esse tum tunc bene esse, scil. ut sit et in maiore parte finem attingat.

Differunt duae definitiones datae, in quantum prima analytice statuit quod altera enumerando describit. Caeterum, idem dicunt, quamvis interdum reflexio requiratur ut identitas perspiciatur. Exemplo sit concursus necessarius ad exercitium causalitatis efficientis: sicut descriptivam enumerationem eiusmodi concursus est naturalis quia a natura exigitur; sicut analyticam definitionem est naturalis quia iacet intra proportionem naturae finitae ut adhiberi possit et de facto adhibetur tamquam instrumentum ad effectus producendos.

supernaturale: quod excedit proportionem alterius naturae, seu superioris est gradus entitatis et perfectionis. Iterum, descriptive, quod ad naturam pertinet neque constitutive neque consecutive neque exigitive.

supernaturale sicut quid (relativum): quod huius vel illius naturae proportionem excedit.

supernaturale simpliciter (absolutum): quod excedit proportionem cuiuslibet substantiae finitae (sive creatae sive creabilis).

Supernaturale dicitur non per oppositionem sed per comparationem ad naturam: supponit ordinem cosmicum sicut quem alia entia aliis antecellent in perfectione; nominat ordinem quemdam seu gradum sive superiorem sive summum; minime negat huic gradui superiori vel summo inesse obiectivam illam intelligibilitatem, cohaerentiam, proportionem, harmoniam quam per nomen "natura" "naturalis" indicare solemus; sed negat inferiori ordini vel gradui inesse perfectionem quae superiori est propria, imo quae facit ut superior vero sit superior.

Sensus theses:

Determinatur excellentia ontologica creatae communicationis naturae divinae de qua in thesi antecedenti.

Statuitur haec excellentia excedere 1) perfectionem propriam naturae humanae et 2) cuiuslibet substantiae finitae.

Adversarii:

Contra primam partem adversarius praecipuus atque directus est Baius qui damnatus est a S. Pio V. DB 1001-80.

Admisit Baius gratuito nobis a Deo conferri communicationem divinae naturae: quae tamen gratuitas explicare conatus est, non ex supernaturitate huius doni, sed ex eo quod iuste naturalibus privamus propter peccatum protoparentis.

Non docuit caritatem et dicens visionem per se resultare ex ipsis principiis naturalibus debito exhibitis; sed tamen docuit ea a natura innocentibus exigi et ideo Deum tenaci ea conferre.

Errores Baianos renovaverunt:

a implicite Iansenius, DB 1092-96

b explicite Quesnel, DB 1351-1421

c explicite synodus Pistoriensis, DB 1516-25.

Indirecte et reductive contra primam partem longā haereticorum series enumerari potest; quae tamen enumeratio sicut clarius ita etiam melius omittitur.

Contra secundam partem adversarii sunt scholastici quidam, praecipue Ripalda quocum addes Molinam, Valentiam, Morlaix.

Mihi opinati sunt vel non repugnare vel de repugnantia non constare dicti eiusmodi: Deum posse creare substantiam adeo perfectam ut naturaliter ei deberetur communicatio divinae naturae.

Qualificatio:

a. Theologice certum est creatam communicationem naturae divinae excedere proportionem naturae humanae.

Et quidem dupliciter: primo, ex consensu theologorum inde a saec. XIII, accidente Vaticano (DB 1786: "finis supernaturalis"); deinde ex impossibilitate negandi hanc supernaturalitatem quin multi errores logice sequantur (vide DB 1001-80; 1092-96; 1351-1421; 1516-25).

B. Probabilius et longe communius est creatam communicationem divinae naturae excedere proportionem cuiuslibet substantiae finitae.

Probatur per partes:

Prima pars: Creata naturae divinae communicatio excedit proportionem naturae humanae.

Haec communicatio est nobis indebita atque gratuita aut quia nostrae naturae proportionem excedit aut quia iuste (v.g. propter peccatum Adami) privamur eis quae intra proportionem nostrae naturae iacent.

Atqui alterum membrum admitti nequit.

Ergo primum membrum est admittendum, scil. creatae naturae divinae communicatio excedit proportionem nostrae naturae.

ad maiorem:

Maior est evidens nam ascrit enumerationem completam et quidem completam ratione dichotomiae: aut excedit aut iacet intra proportionem nostrae naturae; tertium non datur.

Maior utique supponit communicationem esse nobis indēbitam et gratuitam; quod tamen per longum et latum alibi et independenter demonstratur ubi de necessitate gratiae; præterea, Baius ciusque sequaces nullo modo dubitant de hac gratuitate.

At hoc suppositum intret in argumentum materialiter tantum; tota vis est in disiunctione inter rationes cur communicatio sit nobis gratuita.

ad minorem:

Admitti nequit doctrina damnata uti haeretica, erronea, suspecta, temeraria, scandalosa, offensiva respective scdm diversas ciuius consequentias.

Atqui eiusmodi est doctrina fluens ex altero membro.

Ergo alterum membrum admitti nequit.

Maior haec evidens videtur.

Minor probatur deducendo ex altero membro propositiones damnatas Baii, Iansenii, Quesnelli, Synodi Pistoriensis.

8.

Quia communicatio divinac naturae est debita homini naturaliter, sequitur radicem mercendi vitam aeternam non esse supernaturalem qualitatem operum meritoriorum sed eorumdem conformitatem ad legem. Et ita Baius damnatus, DB 1001-20.

Sequitur pariter nullam esse elevationem supernaturalem ad hanc communicationem. Et ita Baius DB 1021-24; 1055; 1078 s.; Qucsnci 1385; Synodus Pistor., 1522.

Sequitur hominem lapsum, qui certo non potest mereri vitam aeternam sine gratia, etiam non posse legem implere sine gratia. Quare omnia opera infidelium sunt peccata, DB 1025-30, 1034-38; imponitur necessitas peccandi, DB 1046-55; 1074-76; 1092; 1389; 1519; destruitur vera libertas, DB 1039-41; 1093 s.; 1388; 1523.

Sequitur redicalem antithesin non esse inter naturale et supernaturale sed inter bonam et malam voluntatem seu inter caritatem divinam et pravam concupiscentiam, DB 1031-38; 61-65.

Sequitur aliud esse implere legem seu habere caritatem, et aliud esse habere remissionem peccatorum, DB 1042-44, 1056-61, 1069-73.

Brevi, aut status cum gratia est supernaturalis, aut status sine gratia est infranaturalis, sine vera libertate, cum necessitate peccandi. Optime Baius pessimas conclusiones ex falso supposito deduxit.

Pars altera: Creada communicatio naturae divinae excedit proportionem cuiuslibet substantiac finitae et ideo est simpliciter supernaturalis.

Brevitatis et claritatis causa scribatur:

- "A" loco scribendi "creata communicatio naturae divinae"
- "B" loco scribendi "quaclibet substantia finita"
- "C" loco scribendi "Deus uti in se est"
- "D" loco scribendi "Deus prout ad extra imitari potest"

Si A est superioris ordinis ontologici quam B, A excedit proportionem B.

Atqui A est superioris ordinis ontologici quam B.

Ergo A excedit proportionem B.

Maior est evidens, nam antecedens et consequens eandem rem diversis nominibus enuntiant. Minor probatur.

Si A definitur per C et B definitur per D, A est superioris ordinis ontologici quam B.

Atqui A definitur per C et B definitur per D.

Ergo A est superioris ordinis ontologici quam B.

Maior est evidens, nam Deus, uti in se est, est Deus qua infinitus; et Deus qua infinitus est perfectior quam qui ad extra imitari possit. Minor probatur per partes.

A definitur per C: nam creata communicatio naturae divinae definitur in thesi prima "principium creatum, proportionatum, remotum ad actus quibus attingitur ipse Deus uti in se est."

B definitur per D: nam quaclibet substantia finita definiri potest per rationem secundum quam Deus ad extra imitari potest; vel aliter: si substantia finita definiri potuit per Deum uti est in se, non esset finita.

sed infinita.

Ad assertum additum: Et ideo est simpliciter supernaturalis.

Quod excedit proportionem cuiuslibet finitae substantiae est simpliciter supernaturale.

Atqui creata communicatio naturae divinae excedit proportionem cuiuslibet finitae substantiae.

Ergo haec communicatio est simpliciter supernaturalis.

Maior est definitio; minor probatur supra.

Obiicitur:

1. Doctrina Baii, Jansenii, etc., est doctrina S. Augustini.

Atqui doctrinam S. Augustini reici non oportet.

Ergo doctrinam Baii, Jansenii, etc., reici non oportet

R. Ad maiorem. Negatur identitas.

Baius et Jansenius maxima diligentia et studio opera S. Augustini investigaverunt; summa similitudinem inter sententias suas et sententias S. Augustini curavorunt; sed etiam addiderunt sistema quod utique ex dictis S. Augustini sponte consurgere crediderunt.

Quod sistema est vera additio: propositiones enim damnatae Baii et Jansenii apud Augustinum non inveniuntur; neque haec eorum additio necessario consurgit ex dictis S. Augustini, cum theologi mediaevales parvulo opera S. Augustini investigaverint et ad conclusiones oppositas pervenerint.

Differentiae inter S. Augustinum, theologos mediaevales, et Baium, Jansenium, etc., sic brevissime describuntur:

S. Augustinus theorema de supernaturali omisit sed non exclusit.

Theologi mediaevales theorema de supernaturali elaboraverunt et addiderunt ad normam evolutionis speculationis theologicae.

Baius et Jansenius sistema positive excludens theorema de supernaturali excogitavcrunt, et omissionem Augustini tamquam positivam exclusionem falso interpretati sunt.

Ad minorem. Distinguuo.

Doctrinam S. Augustini reici non oportet, C, perfici non oportet, N.

Et addo rationem cur perfici oporteat. S. Augustinus erat in genere contentus affirmare quae in deposito fiduci inveniuntur circa gratiam et libertatem. At munus theologicum praeterea includit aliquam intelligentiam mysteriorum (DB 1796).

2. Qui nimis probat, nihil probat. Atqui argumentum datum ad secundam theseos partem nimis probat. Ergo nihil probat.

Et probatur minor: si valcret argumentum, creata communicatio naturae divinae evaderet impossibilis; atqui impossibilis non est, ex thesi prima; ergo argumentum non vallet.

Et maior proxima probatur: quod de finitur per Deum uti in se est, est infinitum; creata communicatio definitur per Deum uti in se est; ergo est infinitum; et tamen dicitur creatum i.e. finitum.

R. Ad probationem ultimam seu quae dicitur maioris proximae.

"Quod definitur per Deum uti est in se, est infinitum"

Distinguuo: substantia definita per Deum uti in se est, est infinita,

10.

C; aliud praeter substantiam ita definitum est necessario infinitum, subdistinguo, infinitum scdm quid, C, infinitum simpliciter, N.

"Atqui crea^ta communicatio divinac naturae definitur per Deum uti est in se!"

Contra-distinguo: et est substantia, N; aliud praeter substantiam, C.

"Ergo crea^ta communicatio est infinita"

Pariter distinguo: est infinita simpliciter, N; est infinita scdm quid, scil. inquantum ordinatur ad attingendum Deum uti est in se, C.

Explicantur distinctiones:

Non omnia possunt definiri per habitudinem ad aliud; secus adesset nihil praeter circulum vitiosum. Ergo aliqua saltom definiuntur per se ipsa et sine habitudine ad aliud; et haec sunt substantiae, quae definiuntur essentiac simpliciter dictae scil. essentiac tantum, essentiae quae non includunt in ratione propria quandam habitudinem ad aliud.

Quare, cum substantia definiatur per id tantum quod ipsa est in se, sequitur substantiam definitam per Deum uti in se est esse Deum et infinitum.

Proinde, sicut non omnia possunt definiri sine habitudine ad aliud. Et eiusmodi sunt omnia praeter substantiam: ita esse est actus substantiac; accidens est cui competit esse in alio, scil. in substantia; operationes cognoscitivac et appetitivac, praeter divinas non solum in alio sunt sed etiam aliud (nempe, obiectum) respiciunt.

Et de his, si definiuntur per Deum uti in se est, non statim oritur difficultas: non enim definiuntur tantum per id quod ipsa sunt sed etiam per id cui insunt et per id ad quod sunt.

Additur cautio:

Ne tentaveris positivam et intrinsecam intelligentiam creatae communicationis naturao divinac. Haec communicatio pertinet ad ordinem fidci et mysteriorum. Primo et maxime quaerenda est exclusio contradictionis post quantum fieri potest, aliquam intelligentiam imperfectam ad normam DB 1796 quaerere licebit.

¶ ita non omnia possunt definiri sine habitudine ad aliud,

Thesis 3 a -

Quia actus non solum virtutum theologicarum sed etiam aliarum virtutum, inquantum in parte rationali et sicut oportet a Xtiano eliciuntur, ab obiecto formalis supernaturali specificantur, ideo simpliciter supernaturales sunt quoad substantiam et quidem ratione obiecti formalis.

Scopus:

Extenditur campus supernaturalitatis.

In prima enim thesi sola principaliora in medium afforebantur, nempe, unio hypostatica, gratia sanctificans, caritas, visio beatifica. Quatenus his constituitur, creatae communicatio divinac naturae in secunda thesi demonstrata est esse simpliciter supernaturalis.

At creatae communicatio divinac naturae totum renovat hominem: vetus enim homo est totus deponendus et novus homo est in Xto induendus. Quae conformatio vitac nostrac ad vitam Xti maxime in actibus virtutum elucet. Quaeritur ergo utrum hi actus sint simpliciter supernaturales et qua ratione supernaturales esso cognoscantur.

1

Thesis 3a

Actus non solum virtutum theologicarum sed etiam aliarum virtutum, inquantum in parte rationali et sicut oportet a Xti eliciuntur, simpliciter supernaturales sunt quoad substantiam et quidem ratione objecti formalis.

Scopus:

Extenditur campus supernaturalitatis.

In prima enim thesi sola principaliora in medium afferebantur, nempe, unio hypostatica, gratia sanctificans, caritas, visio beatifica. Quatenus his constituitur creata communicatio divinae naturae in secunda thesi demonstrata est esse simpliciter supernaturalis.

At creata communicatio divinae naturae totum renovat hominem: vetus enim homo est totus dependens et nō homo est in Xto induendus. Quae conformatio vitae nostrae ad vitam Xti maxime in actibus virtutem elucet. Quaeritur ergo utrum huius actus sint simpliciter supernaturales et qua ratione supernaturales esse cognoscantur.

Termini:

Actus: scil. secundus.

Virtus: habitus operativus bonus.

Virtutes theologicae: fides, spes, charitas.

Virtutes aliae: prudentia, justitia, fortitudo, temperantia, ad quas ceterae virtutes omnes reduci solent.

In parte rationali: scil. in intellectu vel in voluntate, non autem in parte sensitiva, uti in concupiscibili vel in irascibili.

Sicut oportet a christiano: secundum regulam quae per se lumine fidei cognoscitur et in vitam aeternam ordinatur.

Eliciuntur; scil. fiunt.

Supernaturale simpliciter: quod excedit proportionem cuiuslibet substantiae finitiae.

Quoad substantiam: scil. quoad essentiam.

Objectum formale: objectum quatenus operatione attingitur.

Notiones Praeviae:

Actus secundus: magis indigitatur quam definitius; in linea substantiali est esse; in linea accidentalis ostendit movore; lucere, calcificari, sentire, intelligere, velle.

Actus secundus dividitur in actum perfecti et actum imperfecti.

Actus perfecti est actus existentis in actu. Est operatio proprie dicta.

Actus imperfecti est actus existentis in potentia prout huiusmodi. Est motus stricte dictus.

Descriptive, actus perfecti seu operatio est actus secundus qui in instanti perfici potest et totus existit quamdiu perdurat; actus autem imperfecti seu motus est actus secundus qui in instanti perfici non potest sed partim existit in singulis temporis partibus quamdiu perdurat.

Operatio dividitur in rationalem et non-rationalem.

Operatio rationalis est intrinsece reflexa seu attingit objectum propter motivum sufficiens.

Exempla: dico "quod quid est" seu essentiam propter eius intelligibilitatem-in-se; affirmo verum propter eius intrinsecam evidentiam; credo verum propter auctoritatem attestantis; spero bonum futurum propter auxilium promissum; amo Deum amicum propter eius bonitatem.

Operatio non-rationalis non est intrinseca reflexa; dici potest attingere objectum suum propter motivum, inquantum alia operatio reflexa hoc percipit; sed ipsa operatio non-rationalis non attingit suum motivum qua motivum. Ita visus videt colorem propter lumen, sed quamvis visus videat et lumen et colorem, non percipit lumen qua motivum percipiendi colorem.

Actus primus est principium quo actus secundus specifice determinatur per se inest subjecto. Ita gravitas vel forma gravitatis est actus primus, in physica Aristotelica, quia est principium quo grave per se movetur deorsum. Similiter potentiae sensitivae exteriores (visus, auditus, etc.) sunt principia quibus per se operationes sensitivae (videre, audire, etc.) insunt organis sensitivis. Similiter habitus operativi in intellectu (scientia) et in voluntate (virtus, vitium) sunt principia quibus per se operationes (scientiae, virtutis, vitii) intellectui vel voluntatis insunt.

Objectum(antikeimevov) est id quod operationi opponitur.

Inter objectum et operationem viget ratio causalitatis efficientis: sed cave ne confundas operationem in sensu actus secundi cum operatione in sensu exercitii causalitatis efficientis; actus secundus et alia producit (nam unumquodque agit inquantum est actu) et ab alio producitur (nam est ens contingens et finitum).

Objectum est vel effectus productus ab operatione, vel causa efficiens quae operationem producit. Vide I, 77, 3: de An., a.13; In de An., 2 lect. 6. #305; de Ver., q.16, a.1 ad 13m. Forte idem implicite dicitur sed certo non explicite, de Ver.q.15,a.2.

Similiter est vel causa efficiens producens objectum vel effectus ab objecto productus. Vide C. Gent. II, 76: "si quidem operatio illa consistat in actione, adest ei principium activum, sicut patet de potentias animae nutritivae in plantis; si vero operatio illa consistat in passione, adest ei principium passivum, sicut patet de potentias sensitivis in animalibus."

Attingentia est ambivalens haec habitudo quae vel causae efficientis ad effectum vel effectus ad causam efficientem esse potest. Quare dicitur attingere objectum; et objectum dicitur attingi ab operatione. "Sentire" productum a sensibili attingit sensibile. "Intelligere" productum a phantasmate illuminato attingit phantasma illuminatum. "Intelligere" producens verbum attingit verbum.

Objectum dividitur in materiale et formale.

Objectum materiale est objectum in se spectatum.

Objectum formale est objectum quatenus est objectum operationis.

Objectum est objectum operationis quatenus operationi assimilatur.

Eatenus enim operatio objectum attingit, quatenus viget ratio causalitatis efficientis inter objectum et operationem; eatenus viget haec ratio, quatenus datur assimilatio, nam omne agens agit sibi simile. Nihil plane refert utrum efficiens sit operatio an objectum; in utroque casu, inquantum habetur attingentia, tantum habetur assimilatio inter operationem qua operationem et objectum qua objectum; et vice versa.

Objectum formale dividitur in "quod" et "quo".

Objectum formale quod est id quod operatione attingitur.

Objectum formale quo est quo (vel, cur) operatio attingit id quod attingit.

Proprie haec divisio applicatur operationibus reflexis quae objectum complexum attingunt, scil. "A propter B."

Similitudinarie applicatur operationibus non rationalibus; existit sane cur hae operationes attingant id quod attingunt; sed ipsae operationes qua operationes non attingunt to propter. Quare dici potest:

Obiectum formale quod est obiectum operationis rationalis qua operationis.

Obiectum formale quo est obiectum operationis rationalis qua rationalis.

Una et eadem operation attingit to "A propter B"; sed qua rationalis et reflexa attingit to "propter B"; qua operation attingit to A. Ita credere qua rationale attingit auctoritatem attestantis, qua operatio attingit verum attestatum.

Non unus est omnium auctorum usus: ubi communius dicuntur obiectum formale quod et quo, alii dicunt obiectum formale et motivum formale, et alii dicunt obiectum materiale principale et obiectum formale.

Distinguitur operation quoad substantiam et quoad modum.

Quoad substantiam idem dicit ac quoad essentiam, essentialiter; cum esse essentiam sequatur, prorsus aequivalent operatio quoad substantiam, quoad essentiam, operatio essentialiter, operatio entitative.

Improprius interdum dicitur "operatio quoad substantiam" quando intenditur non substantia vel essentia specifica sed generica tantum.

Quoad modum, stricte, est operatio scdm varias modalitates quae variari possunt eadem manente essentia; cuiusmodi sunt facilitas, promptitudo, delectabilitas, intensitas, duratio, etc.

Quoad modum, late, extenditur ad includendum quodlibet accidens vel extrinsecum; ita qui caecus fuit et dein miraculose sanatus, dicitur habere visum quoad modum supernaturalem.

De essentia seu substantia operationis cognoscenda.

In quantum haec essentia est nobis per se cognoscibilis, derivatur cognitio vel ex adjunctis, vel ex fine extrinseco, vel ex motivo extrinseco, vel ex fine intrinseco, vel ex obiecto formali. Alius enim fons ignoratur.

Proinde essentia non conosciatur ex adjunctis quae variari possunt eadem specifici manente operatione; neque ex fine extrinseco, nam finis est extrinsecus inquantum variari potest eadem specifici manente operatione, puta, ambulare ut vires reficiam, ut dormiam, ut laborem, ut amico colloquar; neque ex motivo extrinseco quod aliud non est quam finis extrinsecus prout apprehenditur; neque ex fine intrinseco, cum alia sit ipsa operationis essentia, et aliud cuius gratia essentia ex intrinseca necessitate existat.

Relinquitur ergo ut ex obiecto formali cognitio essentiae operationis derivetur. Quod directe etiam manifestatur, cum necessario detur assimilatio inter operationem qua operationem et obiectum qua obiectum, inter operationem quatenus obiectum attingit et obiectum quatenus operatione attingitur, uti supra demonstravimus.

Porro, quantum operationes intrinsece rationales attinet, earum essentia cum ex obiecto formali quod tum ex obiecto formali quo cognoscitur. Una et eadem res est et operatio et eius intrinseca rationalitas: unum est obiectum complexum quod operatione rationali attingitur, scil. non tantum obiectum formale quod neque tantum obiectum formale quo sed utrumque prout illud est propter hoc.

Praeterea, cum obiectum formale quo se habet ad formale quod sicut principium ad principiatum, non potest esse minor perfectio ratione principii quam ratione principiati; at non convertitur; potest esse minor perfectio ratione principiati quam ratione principii.

Opiniones:

Inde a tempore concilii Tridentini communiter a theologis affirmatur omnia opera salutaria esse entitative et simpliciter supernaturalia. Opera salutaria intelliguntur ea quae ducunt quocunque modo in vitam aeternam, sive sint meritoria uti post iustificationem, sive sint non meritoria uti ante iustificationem.

Quia entitas operis sequitur essentiam, planum est eos admittere eadem opera esse simpliciter supernaturalia quoad substantiam seu essentiam.

Haec doctrina probari solet ex absoluta necessitate gratiae ad opera salutaria perficienda; nisi enim eiusmodi opera sint simpliciter supernaturalia, absoluta necessitas gratiae non intelligatur.

Quamvis vero theologi convenienter in assenenda supernaturalitate essentiali horum operum, discrepant de cognoscibilitate eiusdem essentiae.

Alii affirmant eam esse qualitatem quae sola revelatione cognoscatur, ideoque haec opera qua supernaturalia non specificari ab obiecto formalis. Ita plus minus Scotus, Molina, Ripalda, de Lugo, Franzelin, Billot, Janssens, Beraza, Schiffini, Lange, Lennerz, etc.

Alii autem affirmant supernaturalitatem horum operum esse sicut aliam qualitatem cognoscibilem, ideoque haec opera qua supernaturalia specificari ab obiecto formalis. Ita Suarez, Salmanticenses, Ioannes a S. Thoma, Wirzburgenses, Mazzella, Garrigou-Lagrange, Mattiusi, Petassi, Boyer, etc.

Ex his dictis elucet quaestionem ponendi solere in via resolutionis; nobis autem via compositionis procedentibus, alias modus ponendi quaestionem convenit. Quare non quaerimus de actibus meritoriorum, neque de actibus salutaribus, sed de actibus virtutum. Praeterea, magis insistimus in ipsa horum actuum analysi, quam in principiis generalibus quae, omissa actuum analysi, plus confusioneis quam lucis afferre solent.

Qualificatio:

Quod actus virtutum theologicarum et aliarum sunt simpliciter supernaturales quoad substantiam, sententia communis theologorum inde a Tridentino.

Quod hi actus qua supernaturales sunt cognoscibiles ratione obiecti formalis, sententia probabilior.

Probatur per partes:

1. Quoad actum fidei divinae.

Actus fidei divinae est simpliciter supernaturalis quoad substantiam, si eius "objectum formale quod" est simpliciter supernaturale.

Atqui "objectum formale quod" fidei divinae est simpliciter supernaturale.

Ergo actus fidei divinae est simpliciter supernaturale quoad substantiam.

Maior: est evidens ex terminis, nam essentia seu substantia actus per se cognoscitur ex objecto formalis quod.

Minor: Illud verum est simpliciter supernaturale quod excedit proportionem cuiuslibet intellectus finiti.

Atqui "objectum formale quod" fidei divinae est verum hujusmodi.

Ergo "objectum formale quod" fidei divinae est simpliciter supernaturale.

Maior haec: est evidens ex terminis, nam est definitio.

Minor haec: probatur ex Vaticano, DB 1795, 1796, 1816.

Asseritur objectum distinctum fidei correspondens; quod objectum est verum aliquod, nempe, mysteria divina in Deo abscondita (1795) ultra proportionem humani intellectus (1816), imo suapte natura excedens intellectum creatum (1796).

Hoc objectum est "objectum formale quod": primo, quia est id quod credendo attingitur, nempe, veritas revelata; deinde, quia non est objectum materiale quod est Deus absconditus qua absconditus, neque est "objectum formale quo" seu motivum formale, nam hoc est auctoritas Dei revelantis (DB 1789).

Hoc "objectum formale quod" est supernaturale relate ad hominem (DB 1816); imo est simpliciter supernaturale, nam excedit intellectum creatum, non per accidens in quantum intellectus finitus proportionatus de facto non est creatus, sed per se scil. "suapte natura" excedit intellectum creatum.

2. Quoad actum spei theologicae.

Actus spei theologicae est simpliciter supernaturalis quoad substantiam, si eius objectum formale quod est simpliciter supernaturale.

Atqui est. Ergo.

Maior: evidens ex terminis.

Minor: objectum formale quod speci theologicae est illud bonum possibile futurum arduum quod est principaliter ipsa visio beatifica attingenda, secundario actus necessarii ad visionem attingendam.

Atqui eiusdemi bonum arduum futurum est simpliciter supernaturale.

Ergo objectum formale quod speci theologicae est simpliciter supernaturale.

Haec minor: objectum principale, nempe visio attingenda, ratione sui est simpliciter supernaturalis; quae necessaria sunt ad visionem attingendam saltem extrinseco seu ratione finis sunt simpliciter supernaturalia; et quedam unter ea, uti fides et caritas, etiam intrinsece sunt supernaturalia simpliciter, uti iam demonstratum est.

3. Actus aliarum virtutum prout in parte rationali eliciuntur et sicut opportet a christiano fiunt, sunt simpliciter supernaturales quoad substantiam.

Hi actus sunt simpliciter supernaturales quoad substantiam si eorum objectum formale quo est simpliciter supernaturale.

Atqui eorum objectum formale quo est simpliciter supernaturale.

Ergo hi actus sunt simpliciter supernaturales quoad substantiam.

Maior: evidens est ex terminis.

Minor: horum actuum objectum formale quo est principium determinans objectum formale quod et ipsos actus qua rationales motivans.

Atqui eiusmodi principium est simpliciter supernaturale.

Ergo horum actuum objectum formale quo est simpliciter supernaturale.

Haec minor: Nam hoc principium, ex parte intellectus, est lumen fidei et ex parte voluntatis est impulsus spei vel et caritatis.

Atqui fides, spes et caritas sunt simpliciter supernaturales.

Ergo principium hoc est simpliciter supernaturale.

Notanda:

Arguitur hic exclusive ex objecto formalis quo et circa actus intrinsece rationales, puta, de fortitudine prout a voluntate imperatur et non prout in irascibili existit.

Arguitur exclusive ex objecto formalis quo, quia hoc objectum respicit actum qua rationalem; actus autem virtutis est virtutis, non quatenus est tale opus, puta, abstinentia cibi vel tolerantia supplicii, sed quatenus est conformis regulae virtutis; praeterea, haec conformitas ad regulam virtutis pertinet ad intrinsecam rationem actus intrinsece rationalis et reflexi; nam actus reflexus non solum attingit objectum formale quod sed etiam objectum formale quo.

Non arguitur de actibus virtutum prout in parte non-rationali fiunt. Cum enim hi actus non sunt intrinsece rationales, dubium videtur asserere eos essentialiter et modo proportionato assimilari objecto formalis quo ita ut necessario sint simpliciter supernaturales quoad substantiam.

Denique, ex eo quod objectum formale quo est simpliciter supernaturale, non necessario sequitur objectum formale quod esse simpliciter supernaturale. Propositio conversa utique tenet, quia principiatum non excedit suum principium. Sed non necessario principiatum adaequat suum principium. Et quantum ad actus virtutum qua actus attinet, planum videtur opera omnia justa a christiano facta sicut opportet non differri quoad objectum formale quod ab operibus humanae justitiae; secus quemadmodum lex civilis posset determinare legem justitiae non solum pro infidelibus sed etiam pro fidelibus.

Obicitur.

1. (Quoad actum fidei).

Id quod est simpliciter supernaturale non est quivis assensus mysteriis sed assensus ex perspecta intrinseca evidentia.

Atqui fides non perspicit intrinsecam evidentiam.

Ergo non est simpliciter supernaturale.

R. Assensus ex perspecta evidentia intrinseca est simpliciter supernaturalis, etiam, C.; tantum, N. Et explico.

Exsistit aliquod verum intellectui nostro proportionatum. Hoc verum nobis proportionatum non mensuratur ex potentia Dei revelantis, ita ut quidquid Deus revelare potest sit verum nobis proportionatum. Verum nobis proportionatum mensuratur non ex Dco revelante sed ex nostro intellectu; et quidem mensuratur ex capacitate nostri intellectus ad perspiciendum intrinsecam evidentiam, nam intrinseca evidens per se est mensura veri et eius motivum formale. Per accidens enim voluntas imperat assensum.

Unde clare et distinete dividuntur visio naturalis et supernaturalis, fides naturalis et supernaturalis.

Id videmus vel scimus vel credimus naturaliter cuius intrinseca evidens naturaliter a nobis perspici potest; sed vidimus vel scimus, si perspicimus; et credimus si non perspicientes auctoritati perspicientis obtemperamus.

Id videmus vel scimus vel credimus supernaturaliter cuius intrinseca evidens naturaliter a nobis perspici non potest; sed vidimus vel scimus si perspicimus, uti in visione beatifica; et credimus si non perspicientes auctoritatis perspicientis obtemperamus, et ita in fide divina.

2. Si obiectum formale quod est simpliciter supernaturale, etiam obiectum formale quo est simpliciter supernaturale.

Atqui obiectum formale quo in actu fidei non est simpliciter supernaturale.

Ergo obiectum formale quod non est simpliciter supernaturale.

Maior: nam principium saltem est aequale principiato.

Minor: nam formale quo fidei est auctoritas Dei revelantis, quae naturaliter cognoscitur, uti in motivis credibilitatis quae fidem antecedunt.

Resp. Conceditur maior et negatur minor. Ad probationem minoris distinguitur inter auctoritatem Dei revelantis prout est veritas naturaliter et per se nota in motivis credibilitatis et prout est motivum supernaturale sufficiens in ipso actu fidei. De qua re plura in analysi fidei.

3. Admittendum est in virtutibus xtianis et cardinalibus non solum obiectum formale quo sed etiam obiectum formale quod simpliciter supernaturale.

Nam principiatum sequitur principium; sed principium admittitur esse simpliciter supernaturale.

Praeterea, inutile videtur formale quo simpliciter supernaturale nisi eo fit actus simpliciter supernaturalis quoad obiectum formale quod.

Resp. Alia est quaestio de ipsis virtutibus quae responciunt totam quanden actuum seriem; et alia est quaestio de actibus qui singuli prout in se sunt considerari debent.

Concedimus multos actus virtutum xtianarum differri quoad obiectum formale quod ab actibus correspondentibus virtutis humanae. Patet hoc de virtute religionis (II-II, qq 81 ss.) quae est iustitiae annexa et alia humana, alia prorsus positiva et supernaturalis. Quamvis tamen concedatur speciale esse obiectum formale quod in actibus virtutum xtianarum multis, non statim sequitur hoc speciale obiectum esse simpliciter supernaturale; neque via obvia ad hoc probandum praesto est.

Alia tamen ex parte qui velit adstruere speciale obiectum formale quod in singulis actibus virtutis xtianae, contra factum arguere videtur.

Quantum ad rationes datas.

Principiatum sequitur principium si in ordine eodem existit, C., si in ordine inferiori, N. Opera sensitiva in homine principiantur ab imperio rationis et tamen manent motus coniuncti, entitative materiales.

Neque inutile est obiectum formale quo simpliciter supernaturale, nisi etiam formale quod est supernaturale. Nam formale quo respicit actum qua virtuosum, formale quod respicit actum qua actum; si actus qua virtuosus est simpliciter supernaturalis, hoc non est inutile, etiamsi actus qua actus potest fieri ab infideli, puta, abstinentiam cibi a Gandhi protractam.

- Thesis 4^a -

Potentia ad supernaturalia simpliciter est obedientialis.

Scopus:

Determinatis utrum sit communicatio creata divinae naturae, qualis sit et ad quales actus ducat, quaeritur quaeam sit potentia substantiae finitae ad hanc communicationem recipiendam et ad hos actus eliciendos.

Notiones praeviae:

1. Potentia est ordo ad actum.

Potentia activa est ordo ad actum producendum.

Potentia passiva est ordo ad actum recipiendum.

Cum actus qui recipi potest est vel primus vel secundus, potentia passiva dividitur in accidentalem et essentialalem. Circa actum primum et secundum, vide thesim 3am.

Potentia passiva accidentalis est ordo actus primi ad actum secundum recipiendum. Exempla: forma substantialis ad esse; forma accidentalis ad operationem; habitus ad usum habitus; cuiuscumque principii tou per se ad actum secundum qui per se (intelligibiliter et uniformiter ratione ipsius subiecti) subiecto inest.

Potentia passiva essentialis est ordo ad actum primum recipiendum. Exempla: materiae primae ad formam substantialem; organorum sensitivorum ad potentias sensitivas; intellectus possibilis ad habitus scientiae; voluntas ad habitus virutum.

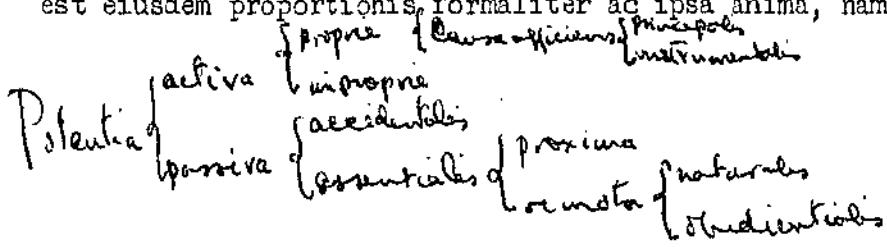
Potentia passiva dicitur accidentalis quia per accidens est si actus secundus ei non inest; ita qui habet potentiam visivam, per se videt in actu secundo, per accidens non videt in actu secundo nam sub debitibus conditionibus potest videre quandocumque vult.

Potentia passiva dicitur essentialis quia ei deest forma vel habitus vel aliud principium simile quo per se actus secundus ei inest.

Potentia passiva accidentalis est eiusdem proportionis formaliter ac actus secundus. Nam est actus primus, i.e. vel forma vel aliquid ad modum formae.

Potentia passiva essentialis dividitur in proximam et remotam.

Potentia passiva essentialis et proxima est eiusdem proportionis virtualiter ac actus primus ad quem est. Puta, corpus rite dispositum ad receptionem animae spiritualis, non est eiusdem proportionis formaliter ac ipsa anima, nam nihil spirituale in se habet,

sed est eiusdem proportionis virtualiter, scil. sdm considerationem alicuius causae, cum finis operis corporis dispositi est anima recipienda.

Potentia passiva essentialis et remota non est eiusdem proportionis (neque formaliter neque virtualiter) ac actus ad quem est. Puta, materiam primam relate ad receptionem animae spiritualis; materia prima non est forma, et multo minus forma spiritualis, secus tota materia prima exigeret talem informationem.

Potentia passiva essentialis et remota dividitur in naturalem et obedientiale.

Est naturalis quatenus per causam efficientem finitam, quae agit secundum propriam proportionem, actuari potest.

Est obedientialis quatenus per solum Deum actuari potest.

Notate, primo, neque potentiam obedientiale neque potentiam passivam essentialem remotam et naturalem exigere actum ad quem est (vide definitiones), secundo, differentiam inter potentiam obedientiale et naturalem non esse ipsi potentiae passivae intrinsecam sed extrinsecam, nam fundatur in differentia inter agens proportionatum infinitum et finitum (vide definitiones), tertio, quamvis haec differentia sit extrinseca, tamen haec divisio non est per accidens sed per se, quia potentia passiva ratione sui supponit potentiam extrinsecam et activam (nam actus est prior potentia, et potentia activa dicit actum; praeterea, nulla est potentia ad recipiendum nisi per prius est potentia ad producendum).

2. Potentia activa dicitur et proprie et improprie.

Potentia activa improprie dicta est eadem ac potentia passiva accidentalis; ita qui habet habitum scientiae vel virtutis per se potest agere sdm illum habitum; quod tamen agere proprie est pati, scil. recipere aliquod intelligere vel velle in actu secundo.

Potentia activa proprie dicta est ordo ad actum producendum, scil. ad exercitium causalitatis efficientis.

Haec potentia est actus secundus, non quidem in se spectatus seu prout actus secundus est, sed sdm proprietatem suam consideratus, scil. sdm capacitatem actus secundi ad producendum sibi simile.

Exemplum: qui habet habitum scientiae actu non intelligit, est in potentia passiva accidentaliter ad intelligere recipiendum in intellectu possibili, sed in potentia activa in quantum etiam habet intellectum agentem; qui vero actu intelligit, ratione huius intelligere, est in potentia activa ad producendum verbum interius.

Unus et idem est actus qui et a potentia activa producitur et in potentia passiva recipitur. Unus et idem est actus ad quem ordinatur potentia activa ad producendum et ad quem ordinatur potentia passiva ad recipiendum. Hic unus et idem actus in quantum est a potentia activa, est actio (actus huius ut ab hoc), et in quantum est in potentia passiva, est passio (actus huius ut in hoc). Quare actio est ab agente et in passo.

3. Causa efficiens est id quod aliud producit, seu est subiectum potentiae activae qua actuatae; quae actuatio est actio; quae actio realiter est eadem ac passio et in passo.

Causa efficiens proportionatur suo effectui; omne enim agens agit sibi simile.

Haec proportio mensuratur sdm perfectionem formae; quae causae efficienti inest potentia activa ratione actus secundi, sed ei inest proportio ad effectum ratione formae (actus primi) quae actu secundo perficitur. Cuius fundamentum est quod actus secundus non de se limitatur ad aliquam proportionem finitam, sed ita limitatur generice a potentia cui inest et specificie a forma quam perficit.

Causa efficiens dividitur in principalem et instrumentalem.

Causa efficiens est principalis in quantum perfectio sua formae vel aequat vel superat perfectionem effectus.

Causa efficiens est instrumentalis in quantum perfectio sua formae superatur a perfectione effectus.

Unde concludes: Nulla causa est instrumentalis simpliciter; ita enim nihil posset in effectum qui omnibus aspectibus superat suam perfectionem; sed nihil posset in effectum, non esset causa efficiens.

Etiam concludes: solus Deus est causa principalis simpliciter; nam omnis effectus habet esse; sed solus Deus habet esse secundum perfectionem suae formae; omnis ergo effectus, in quantum habet esse, superat proportionem propriam cuiuslibet causae finitae.

Tertio concludes: cum totus effectus procedit ab instrumento, uti agente proximo, aliquo modo instrumento inest aliqua proportio ad effectum; quae proportio, cum non sit perfectio formae, neque consequens ratio actus secundi, nam haec ex forma habetur, necessario ponitur in modalitate actus secundi. Haec modalitas nominatur "virtus instrumentalis" scilicet illa virtus seu potentia productiva quae convenit instrumento qua tali. Haec modalitas illustratur, v.g. in motu bovis qui ita conductur ut debito modo aratrum trahit, vel in motu machinae dactylographicae, cuius claves tali serie feriuntur ut debito ordine characteres imprimantur et quoddam intelligibile exscribatur.

Qualificatio:

Quod de facto potentia nostra ad supernaturalia simpliciter est obedientialis. sententia theologorum communis et certa.

Quod de iure potentia creaturae ad supernaturalia simpliciter est obedientialis, sententia probabilior. Ripalda enim et alii quidam admittunt possibilitatem substantiae finitae quae natura sua proportionatur ad supernaturalia simpliciter.

Probatio:

Est corollarium thesis 2ae.

Si nulla substantia finita est agens proportionatum ad producendos actus simpliciter supernaturales, potentia ad eiusmodi actus recipiendos est obedientialis.

Atqui substantia finita est proportionatum ad producendos actus supernaturales simpliciter.

Ergo potentia ad eiusmodi actus recipiendos est obedientialis.

Maior: nam potentia est obedientialis si solum agens proportionatum ad eam disponendum et actuandum est Deus.

Minor: vide thesin 2am.

Scholion: De naturali desiderio videndi Deum per essentiam.

1. In operibus prioribus S. Thomas vel silet vel excludit desiderium naturale videndi Deum per essentiam.

Silent: 2 d 33, q. 2, a. 2; 4 d. 49, q. 2, a. 1; Quodl. 10, a. 7; de Ver. q. 8, a. 1.

Excludit: de Ver. q. 14, a. 2 (cfr. 11-11, q. 4, a. 1); de Ver. q. 27, a. 2.

In operibus posterioribus saepius et explicite affirmatur tale desiderium: C. Gent. 111, 25-63 (spec. 25, 48, 50, 57, 63); 1, 12, 1; 1, 12, 8, 4m; 1, 62, 1; 1-11, 3, 8; Comp. theol. 104.

Praeformari videtur posterior doctrina in quibus textibus prioribus: Boet, de Trin. q. 6, a. 4, ad 5m; de Ver. q. 10, a. 11 ad 7m.

Nullum prossus dubium existit S. Thomam habuisse visionem beatificam tamquam simpliciter supernaturalem,

Boya p195 //
Largo 367 //

-11-

Thesis 5a.

Gratia actualis interna essentialiter consistit in actibus secundis intellectus et voluntatis vitalibus, principalibus, et supernaturalibus.

AD TERMINOS:

GRATIA: ens reale, accidentale, homini gratia collatum in ordine ad Deum uti in se est possidendum.

ACTUALIS: quae respicit non qualitatem permanentem sed operationem trans euntem.

INTERNA: recepta in potentiis animae superioribus, non prout hae potentiae ab objectis moventur, sed prout immediate a Deo gubernantur.

ESSENTIALE CONSTITUTIVUM: id quo posito habetur (1) ipsa res de qua quaeritur, (2) systematica deductio omnium eiusdem rei proprietatum, (3) nulla consequentia inconveniens.

ACTUS: notio primitiva.

ACTUS SECUNDUS: actus simpliciter; opponitur actui primo qui secundum quid est actus et secundum quid est potentia.

VITALIS: qui pertinet ad ordinem viventium qua viventium; puta, nutrire, generare (stricte), sentire, intelligere, assentiri, velle.

PRINCIPALIS: actus secundus est principalis qui non ex parte objecti sed ex parte potentiae subjectatae se habe tamquam causa efficiens relate ad alios actus in eadem potentia receptos. V.g. in actum voluntatis quo medium volitur influunt tamquam causae efficientes ex parte objecti consilium intellectus quod actum specificat et ex parte potentiae subjectatae ipse actus finem volendi. Quare in voluntate actus secundus principalis est volitio finis. Nisi finem vis, media velle non potes.

Similiter in actum intellectus qui est verbum sive incomplexum (definitio) sive complexum (iudicium) influunt ex parte objecti phantasma imo etiam quoad iudicium sensus exteriores, sed ex parte potentiae subjectatae influunt actus intelligendi. Quare in intellectu possibili actus principalis est intelligere. Nisi intelligis, non potes definire vel iudicare.

SUPERNATURALIS: sive stricte sive late.

Stricte: actus cuius objectum formale est simpliciter supernaturalis, uti in actibus virtutum infusarum.

Late: actus entitative naturalis sed immediate et gratuito a Deo productus, e.g. ut peccator possit totam legem naturalem quoad substantiam observare.

SENSUS THESEOS:

Quaeritur quid sit gratia actualis interna.

Respondetur gratiam actualem internam essentialiter consistere non in actibus primis sed secundis; non in actibus solius intellectus vel solius voluntatis sed utriusque; non in actibus incompletis vel fluentibus vel intentionalibus sed in actibus vitalibus, nempe, intelligere et velle; non in motibus primo primis neque in actibus derivatis ab aliis actibus in eadem potentia receptis (qui tamen gratiae esse possunt non essentialiter sed consequenter) sed in ipsis actibus principalibus a quibus omnes alii intra determinatam speciem vel genus efficienter causantur; non in solis actibus entitative supernaturalibus qui per se ordinantur in Deum uti in se est possidendum sed etiam in aliis vere gratuitis qui per accidens ita ordinantur.

Respondetur magis positive gratiam actualem internam in intellectu possibili esse quoddam intelligere, puta, lumen fidei in actu secundo, vel illuminatio a Spiritu Sancto fonte intellectus, scientiae, sapientiae, consillii; quod intelligere est actus secundus immediate a Deo in nobis sine nobis causaliter efficientibus productus. Iterum, gratiam actualem internam in voluntate receptam esse actum volendi finem supernaturalem (per accidens, volendi bonum naturale et honestum secus non volitum), qui actus immediate a Deo in nobis et sine nobis causaliter efficientibus producitur.

SENTENTIAE: P.T.O.

a) Molinistae.

Gratia actualis interna consistit in actibus vitalibus supernaturalibus intellectus et voluntatis.

Quoad hos actus distinguitur duplex causa efficiens: alia causa est Deus concurrens et producens actum qua gratiam; alia causa est facultas concurrens et producens actum qua vitalem.

Hi actus dividuntur in deliberatos et indeliberatos; actus deliberatus est gratia adiuvans; actus indeliberatus est gratia excitans; gratia excitans dat vires tum physicas tum morales ad actum deliberatum ponendum.

Actus indeliberatus concipitur, non ut actus principalis, sed ut motus quidam et affectus voluntatis; producitur a voluntate concurrente eo modo quo actus primo primus a voluntate producitur.

b) Suareziani.

Cum Molinistis concordant quoad caetera; dicunt vero gratiam excitantem dare vires morales quidem ad actum deliberatum, non vero dare vires physicas.

c) Banneziani.

Gratia actualis interna essentialiter consistit non in actu quolibet vitali sed in praecedente quoddam motu qui nominatur praemotio physica.

Haec praemotio physica est ens quoddam incompletum, solum alios in genere qualitatis et solum alios non in genere qualitatis, solum alios quid intentionale et solum alios non quid intentionale.

Haec praemotio physica ad actum supernaturalem et ipsa sit supernaturalis necesse est; quare rite gratia vocatur; et a solo Deo in nobis sine nobis sive causantibus sive vitaliter elicentibus producitur.

Alia est gratia ad posse ponere actum salutarem, et alia ad ipsum ponere actum salutarem; illa gratia est sufficiens, haec vero est efficax; posita prae-motione physica, repugnat non dari id ad quod ponitur, utique in sensu composito. Tamen de hac divisione non uno modo omnes auctores huius scholae loquuntur.

Sententiae:

a) Molinistae: Gratia actualis interna consistit in actibus vitalibus supernaturalibus intellectus et voluntatis.

Quoad hos actus distinguitur duplex causa efficiens; alia causa est Deus concurrens et producens actum qua gratiam; alia causa est facultas concurrens et producens actum qua vitalem. Hi actus dividuntur in deliberatos et indeliberatus; actus deliberatus est gratia adjuvans; actus indeliberatus est gratia excitans; gratia excitans dat vires tum physicas tum morales ad actum deliberatum ponendum.

Actus indeliberatus concipitur, non ut actus principalis, sed ut motus quidam et affectus voluntatis; producitur a voluntate concurrente eo modo quo actus primo primus a voluntate producitur.

b) Suareziani:

Cum Molinistas concordant quoad cetera; dicunt vero gratiam excitant excitantem dare vires morales quidem ad actum deliberatum, non vero dare vires physicas.

c) Banneziani:

Gratia actualis interna essentialiter consistit non in actu quolibet vitali sed in praecedente quodam motu qui nominatur praemotio physica. Haec praemotio physica est ens quoddam incompletum, secundum alios in genere qualitatis et secundum alios non in genere qualitatis, secundum alios quid intentionale, secundum alios non quid intentionale.

Haec praemotio physica ad actum supernaturalem et ipsa sit supernaturalis necesse est; quare rite gratia vocatur; et a solo Deo in nobis sive causantibus sive vitaliter elicientibus producitur.

Alia est gratia ad posse ponere actum salutarem, et alia ad ipsum ponere actum salutarem; illa gratia est sufficiens, haec vera est efficax; posita praemotione physica, repugnat non dari id ad quod ponitur, utique in sensu composito. Tamen de hac divisione non uno modo omnes auctores hujus scholae loquuntur.

d) Semi-Banneziani:

Cum Bannezianis quoad cetera concordant; sed tamen negant notionem de gratia efficaci et sufficienti; et non requirunt praemotionem physicam ad omnem actum sed tantum ad actus principales; quibus habitis, potest homo agere vel non agere sine ulteriori addito.

e) Sententiam quam credimus S. Thomae:

Cum Molinistas concordat in quantum rejicitur motus ille fluens et gratia actualis interna dicitur ipse noster actus secundus et vitalis.

Cum Suarezianis concordat in qt negatur omnem actum indeliberatum dare vires physicas; sed differt affirmando actus deliberatos principales dare tum vires physicas tum morales.

Cum Bannezianis concordat in qt gratia actualis interna sine nobis causaliter efficientibus produci dicitur, sed non in quantum sine nobis vitaliter elicientibus produci dicitur; vitaliter enim elicere, sicut intelligere, est pati quoddam.

Cum Semi Bannezianis concordat in qt insistunt in actibus principalibus.

PROBATIO:

Probatio triplici gressu perficitur, primo: quod existunt actus secundi intellectus et voluntatis vitales, principiales et supernaturales; secundo, quod hi actus habent omnem proprietatem gratiae actualis interne essentialiter consideratae; tertio: quod nullum inconveniens sequitur ex eo quod hi actus ponuntur tamquam essentia constitutiva gratiae actualis internae.

1. Existunt actus secundi intellectus et voluntatis, vitales principales et supernaturales.

Existunt ejusmodi actus si existit ullus actus supernaturalis formaliter liber.

Atqui existunt actus supernaturales fo taliter liberi.

Ergo existunt ejusmodi actus, nempe, secundi intellectus et voluntatis vitales, principales et supernaturales.

Major: Sit actus supernaturalis formaliter liber.

Hic actus supponit causam sua specificationis; quae causa est quoddam iudicium practicum in intellectu possibili; quod iudicium practicum est verbum complexum; porro, omne verbum procedit a quodam intelligere tq a causa efficienti, et ideo hoc iudicium p practicum procedit a quodam intelligere; hoc intelligere aut pendet ab alio intelligere aut non, scil. est terminus alicujus ratiocinationis aut non; sed omne ratiocinium supponit aliquod intelligere; et ita tandem denique ad aliquod intelligere primum pervenitur.

Proinde nisi hoc intelligere principale esset supernaturale, iudicium practicum non posset esse supernaturale; nisi iudicium practicum esset supernaturale, volitio ab eo specificata non posset esse supernaturalis; sed supponitur volitio esse supernaturalis; ergo si habetur volitio formaliter libera et supernaturalis, necessario etiam habetur quoddam intelligere principale et supernaturale. Denique omne intelligere ex natura sua est actus secundus intellectus et vitalis.

Sed actus supernaturalis formaliter liber non solum supponit causam sua specificationis sed etiam causam sui exercitii; quae causa est alia volitio magis generalis; fieri potest ut etiam haec volitio magis generalis ab alia volitione magis generaliori pendet, sed tandem denique necessario sistitur in primo quodam et principali actu volendi qui est volitio finis. Porro ex natura sua ~~magis~~ velle finem est actus voluntatis secundus et vitalis; ex argumento est principalis; ex impossibilitate volendi medium supernaturale ad finem naturalem, haec volitio finis est ipsa supernaturalis.

Minor: constat inter Theologos. Cf. *Tractatus de Actu Secundi Intellectus et Voluntatis*; p. 1000

2. Actus secundi intellectus et voluntatis, vitales, principiales, supernaturales habent omnes proprietates gratiae actualis internae.

Probatur per partes, nempe, deducendo proprietatibus gratiae actualis internae ex conceptu horum actuum. Brevitatis causa scribetur "actus SIVVPS".

a) Prima proprietas: gratia actualis realiter distinguitur a virtute infusa.

Actus enim SIVVPS sunt actus secundi; virtutes infusae sunt actus primi; actus secundus realiter distinguitur ab actu primo.

b) Secunda proprietas: ad actum supernaturalem non sufficit virtus infusa. Virtus infusa est actus primus; actus primus non est principium proportionatum ad causalem efficientiam actus secundi, nam minus perfectum non potest producer magis perfectum.

c) Tertia proprietas: ad actum supernaturalem non sufficit motio ex parte objecti. Objectum intellectus est per sensum; sed sensus non potest fluere in intellectum possibilem sine intellectu agente; et sensus etiam cum intellectu agente non potest influere actum supernaturalem in intellectum possibilem; nam intelligibilitas supernaturalis excedit proportionem intellectus creati. DB 1796

Objectum voluntatis est per intellectum; sed intellectus causat tantummodo specificationem actus voluntatis; exercitium actus volendi medium causatur ab actu volendi finem; et volitio finis causatur ab exteriori principio quod est Deus.

I-II q9 a4

d) Quarta proprietas: ad omnem actum supernaturalem requiritur gratia actualis interna.

Actus supernaturalis enim aut est ipse actus principalis aut aliis a principali productus; et in utroque casu necessario habetur actus principalis.

e) Quinta proprietas: gratia actualis interna consistit cum in illuminatione intellectum in inspiratione voluntatis. Actus secundus principalis supernaturalis in intellectu est quoddam intelligere; intelligere vero est lumen qua in intellectu possibili receptum. Actus secundus principialis supernaturalis in voluntate est quoddam velle finem; et velle finem est amorem spirari erga finem.

f) Sexta proprietas: gratia actualis interna dat vires et physicas et morales.

Actus SIVVPS dant vires physici in quantum sunt actus secundi proportionati ad productionem aliorum actuum.

Actus SIVVPS dant vires morales in quantum sunt et verum supernaturale intelligere et bonum supernaturale velle.

g) Septima proprietas: gratia actualis interna dividitur in auxilium ordinarium (quod ad quemlibet actum supernaturalem requiritur) et auxilium speciale (quod ad posse diu perseverare requiritur, DE 832).

Actus SIVVPS possunt esse tantummodo actuationes perfectionum quae iam in habitibus et dispositionibus intellectus et voluntatis possidentur; et saltem hoc ad quemlibet actum supernaturalem requiritur.

Sed etiam actus SIVVPS possunt esse maioris perfectionis inquantum verum latius vel clarius intelligitur et bonum latius et efficacius volitur in actu secundo quam ex mera actuatione habituum et dispositionum haberetur; et eiusmodi actus SIVVPS recte vocantur auxilia specialia.

h) Octava proprietas: gratia actualis interna includit non solum actus indeliberatos sed etiam actus deliberatos.

Ipsi actus SIVVPS sunt indeliberati, non eo senu quod sunt motus primo primi, sed quia sine his actibus iam existentibus impossibile est deliberare; deliberare enim supponit aliquam veri cognitionem et aliquam boni volitionem; deliberare vero ad consilium supernaturale supponit quoddam intelligere ad dicendum verum supernatralē ideoque illuminationem intellectus et quoddam velle finem supernaturalem ideoque inspirationem voluntatis.

Etiam actus deliberati sunt gratiae actuales internae, non quidem essentialemente sed consequenter; effectus enim causae assimilatur; sed causa est actus principalis et gratuitus; ergo etiam effectus erit gratuitus.

i) Nona proprietas: gratia dicitur operans inquantum mens nostra movetur et non movet, praecipue quando quis incipit velle bonum quod prius non volebat. I-II, q. 111, a.2,c.

Actus SIVVPS non possunt a nobis produci sive per virtutem infusam (supra, b) sive per motionem ex parte obiecti (supra, c); et temen in nobis sunt (supra, de existentia). Relinquitur ergo ut in nobis sine nobis a Deo solo producantur; et ideo quoad hos actus mens nostra (et intellectus et voluntas) est mota et non movens.

Maxime vero actus SIVVPS sunt gratia operans quando sunt auxilia specialia quibus incipimus verum latius et clarius intelligere et bonum latius et efficacius velle.

j) Decima proprietas: gratia dicitur cooperans inquantum mens nostra et movetur et movet. I-II, q.111, a.2,c.

Quoad ipsos actus SIVVPS movemur tantum; sed his actibus receptis, habemus principia activa proportionata ad alios actus supernaturales producendos: et sic etiam nos ipsi movemus ad actus supernaturales efficiendos.

k) Undecima proprietas: eadem gratia est et operans et cooperans sed distinguuntur ex diversitate effectus. I-II, q. 111, a.2, ad 4m.

Actus SIVVPS scdm quod recipiuntur in nobis sine nobis sunt gratiae operantes; sedm quod alios actus supernaturales producunt, sunt gratiae cooperantes.

l) Duodecima proprietas: gratia dividitur in praevenientem et subsequentem. I-II, q.111 ,a.3.

Actus SIVVPS sunt gratiae praevenientes vel subsequentes scdm quod alius alium tempore antecedit vel subsequitur; maxime vero ponitur haec distinctio relate ad tempora specialia, puta, praecedit quod convertimur et subsequitur quod bonum ita volitum per maiores vires morales in praxin deducitur; ita in ultima caena Petrus erat paratus scdm voluntatem pro Domino mori et tamen tecum Dominum negavit, sed innfine vitae Petrus habuit non solum gratiam bonae voluntatis praevenientem sed etiam gratiam efficacis voluntatis subsequentem, et ita factus est martyr.

m) Tertia decima proprietas: gratia dividitur in excitantem et adiuvantem.

Actus SIVVPS in quantum recipiuntur, nos excitant; illuminati enim verum pers picimus, et inspirati bonum volumus.

Actus SIVVPS in quantum in alios actus supernaturales efficiendos influunt, nos adiuvant.

n) Quarta decima proprietas: omnis gratia actualis est vere sufficiens.

Nam actus SIVVPS sunt principia activa proportionata ad alios actus supernaturales producendos.

o) Quinta decima proprietas: quaedam gratiae actuales sunt efficaces.

Possunt esse efficaces omnes, nam omnes sunt efficientes et sufficietes.

Si vero ad gratiam vere sufficientem accedit intentio Dei ut homo cooperetur, fieri non potest ut homo non cooperetur; repugnat enim infinitae Dei perfectioni ut sua intentio deficiat. Et sic per intentionem Dei gratia vere sufficiens etiam est gratia efficax.

p) Sexta decima proprietas: gratia actualis potest esse vere et mere sufficiens.

Nam actus SIVVPS dant posse agere et quidem complete quin necessario homo cum his actibus gratis datis cooperetur; cooperatio enim hominis est libera; neque semper Deus intendit ut homo cum gratia cooperetur (DB. 1093)

Attamen velle finem et non velle media est irrationabile; quae irrationabilitas non reducitur in Deum sive directe sive indirecte agentem vel volentem, nam reductio supponit intelligibilitatem eius quod reducitur; sed haec irrationabilitas presupponit Deum permittentem, non quidem permissione concessionis sed permissione prohibitionis. Vide supra, de efficacia divina.

Quare illi actus SIVVPS sunt vere et mere sufficientes gratiae quibus accedit permissio divina ut homo cum eis non cooperetur.

q) Septima decima proprietas: gratia actualis efficax et gratia actualis vere et mere sufficiens differunt non intrinsecè sed extrinsecè.

Gratia enim est efficax quia est principium efficiens vere sufficiens cui accedit intentio Dei ut homo cooperetur.

Gratia vero est vere et mere sufficiens quia est omnino simile principium efficiens cui accedit permissio Dei ut homo non cooperetur.

Tota ergo differentia in eo est quod alii gratiae accedit intentio divina qua est efficax, et alii gratiae accedit permissio divina qua est mere sufficiens. Per se efficacia et inefficacia non habentur ex viribus sive physicis sive moralibus ipsius gratiae; sic enim tolluntur et libertas et meritum iusti, et Deus fit auctor principalis relate ad peccatum iniusti; quare Deus nulli dat gratias incongruas sed per gratiam facit homines congruos Deo et bonis operibus; nec unquam dat Deus gratias quae dant posse agere et non actu agere, qui enim dat vere posse eo ipso dat vere virtutem actu agendi.

17

r) Octava decima proprietas: quidquid boni supernaturalis vult et facit homo, hoc ex gratia Dei habet; quidquid vero mali vult et facit homo, hoc sine eo et contra Deum ex se ipso habet homo.

Actus SIVVPS sunt actus principales in nobis sine nobis a Deo producti; per hos actus principales facimus quidquid boni volumus et facimus; et sine his actibus nihil supernaturale velle vel facere possumus. Jam vero causa causae est causa causati, et prima causa magis influit in effectum quam causa secunda. Ergo quidquid boni vult et facit homo, hoc ex Deo habet; libere quidem cum gratia per gratiam homo cooperatur; sed ipsum eius velle cogenerari ex gratia est.

Quidquid vero mali vult vel facit homo, hoc sine eo et contra Deum ex se ipso habet homo. Deus enim per gratiam dat homini et verum intelligere et bonum velle; homo volens finem ex gratia et potens media velle tamen media non vult; quam irrationaliter rationabiliter Deus prohibit neque haec irrationalitas in eum tamquam in causam sive directe sive indirecte agentem reducitur; ergo malum culpae fit contra eum prohibentem et sine Deo agente ut culpa sit.

Quare dicitur; "Sine me nihil potestis facere" (Jc. 15, 5) et "Sufficientia nostra ex Deo est" (2 Cor. 3, 5) et "Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate (sua)" (Phil. 2, 13) et "Nemo potest venire ad me nisi Pater qui misit me traxerit eum" (Jo 6, 44) et "Vid autem habes quod non accepisti" (1 Cor 4, 7) et "Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum" (DB 195)

N.B.- Quaeri potest quemadmodum differat gratia efficax supra descripta a gratia efficacia Bannezianorum. Banneziani enim non dicunt eorum gratiam efficacem qua creaturam et cum praecisione ab intentione divina esse efficacem.

Respondetur quod duplex maxime est differentia.

Primo, intentio divina efficax Bannezianorum est in signo praevio ad positionem actus liberi; intentio divina efficax S. Thome est in signo simultaneo cum positione actus liberi. Quare secundum Bannezianos intentio divina una cum praemotione physica sufficit ad rationem gratiae efficacis, praecisione facta a positione actus liberi. Secundum secundum S. Thomas non habetur intentio divina ut actus liber ponatur quin realiter etiam habeatur ipse actus liber; nam intentio divina de Deo praedicatur contingenter et ideo per denominans extrinsecum reale.

Secundo, Banneziani confundunt duplum sensum potentiae activae, ita ut eorum gratia sufficiens non sit sufficiens; ita enim conoipiunt potentiam activam ut re vera nulla potentia activa haberi possit antequam recipiatur prae motione physica; quare, quamvis dicant eorum prae motionem physicam esse efficacem, non qua creaturam sed qua conjunctam cum intentione divina, tamen re vera secundum ipsum eorum conceptum de potentia activa eorum prae motione physica posset esse efficaz etiam in quantum est creatura et sine ullo respectu ad intentionem divinam.

3.- Ex hac positione nullum sequitur inconveniens.

Inconveniens adesse potest sive positive ex eis quae affirmantur sive negative ex eis quae negantur. Atqui neutrum dici potest. Ergo nullum inconveniens adesse potest.

MAIOR videtur enumeratio completa et minor per partes probatur:

a) Ex xx ipsa positione actuum SIVVPS nullum inconveniens sequi potest. Nam ex eo quod certo existit nullum inconveniens deduci potest. Atqui actus SIVVPS certo existere supra est demonstratum. Ergo ex ipsa positione actuum SIVVPS nullum inconveniens sequi postest.

b) Ex eo quod actus SIVVPS dicuntur in bobis sine nobis causaliter efficien-tibus a solo Deo produci, nullum habetur inconveniens.

Potest videri quod inconveniens ita adest; implicite enim negatur quod omnis actus vitalis necessario ab ipso actus subjecto efficientia causaliter producitur.

Sed re vera nullum adest inconveniens sive metaphysicum sive physicum sive morale.

Nullum adest inconveniens metaphysicum. Nulla enim est lex metaphysica secundum quam actus qui non producitur ab ipsius subjecto non est vitalis; lex enim metaphysica non admittit exceptiones, ideoque ubi certo adest exceptio non adest lex metaphysica. Jam vero certum est actum purum esse vitalem et certum est actum purum non produci causaliter efficientia a se ipso.

Nullum adest inconveniens physicum. Tuto enim quis Aristotelem et Aquinatem concordantes sequitur. Atque uterque docet sentire produci ab objecto sensibili, intelligere esse pati, appetitum moveri ab appetibili apprehenso; praeterea in posteriori doctrina Aquinas docuit velle finem quoad exercitium actus produci a principio extrinseco quod est Deus.

Nullum adest inconveniens morale: gratia enim operans est qua movemur et non movemus: est qua incipimus velle bonum quod prius non volebamus: et supposita hac finis volitione, gratia fit cooperans relate ad actus circa media ad finem. I-II, q. 111, a. 2, c. et 3m.

c) Contra, si quis vult actus SIVVPS a nobis efficienter causantibus quodammodo produci, vera inconvenientia sequuntur.

Si enim quis loquitur in sententia Molinistarum, ponit Deum et hominem ex aequo concurrentes simultaneae; jam vero concursus simultaneus intelligitur relate ad effectum materialis et quantitativum ubi totus effectus nihil est aliud quam additio vectorialis partium; ita plures homines eamdem navem trahunt. Sed non intelligitur additio vectorialis spiritualis qua homo producit actum qua vitalem et Deus eamdem actum producit qua supernaturalem. Quod vero neque in se intelligitur neque alionde demonstratur, est gratis assertum et gratis negandum.

Si autem quis loquitur nisi in sententia Bannezianorum et semi-Bannezianorum, ponit ante actus SIVVPS motum quemdam qui est ens incompletum et fluens et quodammodo intentio. Et hoc non solum non intelligitur sed est positiva confusio.

Motus enim qui est ens incompletum et fluens est actus existentis in potentia prout huiusmodi; qui motus existere non potest nisi in subjecto materiali qua materiali, quantativo, divisibili sine fine; et ideo repugnat eiusmodi motum recipi in potentia spirituali sive intellectu sive voluntate.

Praeterea, etiamsi per impossibile reciperetur non esset principium activum sufficiens ad productionem actuum SIVVPS a subjecto; nam motus non est causa efficiens tamen esse in termino sed est ipsum fieri tamen esse in termino; e.g. motus ad qualitatem non est causa efficiens qualitatis sed est ipsa qualitas in fieri.

Dices: quamvis motus non sit effectum operans sed ipse effectus in fieri, nihil tamen prohibet unum motum producere alium, unum effectum in fieri producere alium effectum in fieri. Respondetur: nisi prior motus ad terminum pertingit, non potest posteriorem motum producere ad suum terminum; esse incompletum non proportionatur nisi esse incompleto.